

INFORMAȚII PRIVIND APROVIZIONAREA POPULAȚIEI JUDEȚULUI ARGEȘ ÎN PERIOADA 1941-1944

DAN OVIDIU PINTILIE*

În perioada celui de-al doilea război mondial, în județul Argeș producția și aprovizionarea populației erau organizate primitiv și aproape paralizate din cauza inundațiilor și a războiului declanșat la 22 iunie 1941 adăugându-se și seceta anului 1940 care secătuiseră toate rezervele.

În mod normal producția nu era, din punct de vedere agricol, suficientă pentru hrana întregii populații a județului. Suprafețele agricole din sudul acestuia fiind formate din pământ podzol, nu asigurau decât recolte slabe care, cu mari eforturi, produceau, uneori și mici surplusuri ce se puteau valorifica. Nordul județului, cultiva porumb în proporție de 80%, acest porumb, însă nu se cocea decât foarte rar în toamnele târzii și călduroase, dar se consuma în majoritate numaidecât, rezervele neputându-se stoca pentru iarnă.

Muntenii erau obligați să se aprovizioneze primitiv așa cum moșii și strămoșii lor o făcuseră cu sute de ani înainte. Neexistând cooperative de producție și de aprovizionare, fiecare sătean se autogospodărea personal sau în tovărășie cu alții după nevoile respective. Având avantajul unor culturi pomicole și trăind într-o regiune de păduri, aceștia își încărcau carele cu ulucă și șiță, după regiuni, adăugând și fructele pe care le schimbau prin troc cu porumb și grâu din județele din sudul țării, învecinate cu Argeșul.

În drumul lor de la locul de producție și până la locul de desfacere și invers, se pierdea aproape o lună de muncă cu carul și cu brațele (una din cauzele sărăciei țăranilor). Pentru aprovizionarea cu mașini și unelte agricole, fierărie, încălțăminte, stofe și pânzeturi și în special porumb, grâu și orz, Banca „Federala Argeș” cu sediul în Pitești primise sarcină de la Subsecretariatul Ministerului Aprovizionării să asigure populația rurală cu toate cele necesare.

Sistemul cooperativelor de producție nu era înființat în comunele din nordul județului unde lipsa de porumb era mai acută. Se înființase, odată cu declanșarea războiului, un Oficiu de Aprovizionare pe lângă Prefectura județului, care trebuia să asigure cetățenilor de la sate și orașe toate alimentele raționalizate care se distribuiau cetățenilor pe cartelă, din lipsa cantităților normale care să fluctueze potrivit legii cererii și ofertei.

* Direcția Județeană Argeș a Arhivelor Naționale, Pitești.

Și Banca „Federala Argeș” și Oficiul de Aprovizionare, mai sus arătate, funcționau defectuos, din lipsă de capital și personal specializat. Iarna anului 1941 bătea amenințător la ușă, iar „vântul necazurilor, lipsurilor și epidemiilor, sufla cu îngrijorare!”¹.

În această situație noul prefect al județului Argeș Constantin C. Popescu, numit prin Decretul nr. 3.209 din 16 noiembrie 1941, în locul fostului prefect, col. Traian Cerkez, deoarece acesta și primarul orașului Pitești erau „nepricepuți și lipsiți de inițiativă” a început prin suspendarea provizorie a prețurilor maximale, lăsând liberă concurența producătorilor. După această măsură, piața orașului Pitești a început să se însuflețească rapid, astfel că, pe lângă alimente, soseau zilnic, zeci de căruțe cu leme, de la producătorii din județul Mușcel, și pe care orășenii le achiziționau cu înfrigurare de la barieră.

După aceste prime măsuri, prefectul a cerut telefonic, de la Ministerul Aprovizionării, o cotă de cereale pentru județul Argeș și orașele Pitești și Curtea de Argeș în condițiile în care alimentele principale (pâine, zahăr, ulei, etc.), erau raționalizate și nu se puteau procura decât cu aprobarea acestui minister care dirija cantitățile din județele excedentare în județele deficitare cum era cazul Argeșului. Ministrul de atunci, Negel, a înțeles necesitatea aprovizionării județului și a atribuit peste prevederi, o cotă de 1.000 vagoane cu porumb din Transnistria. Pentru a se putea achiziționa în continuare cereale era nevoie de capital și de vagoane care din păcate nu existau nici unele, nici altele. Ca urmare a fost convocată la prefectură Asociația „Sfatul negustoresc” care era compusă din oameni de afaceri (printre care și farmacistul Nicolae Bobancu) dispuși să împrumute cu bani instituția prefecturii pentru cumpărarea cerealelor. După calculele Oficiului economic județean, era necesară suma de 30 milioane de lei pe care prefectul a obținut-o fără dobândă. Prefectul Constantin C. Popescu recunoaște în memoriile sale că a făcut acest lucru „în afară de lege”, dar nu avea altă posibilitate de a înlătura „spectrul morții prin inaniție al cetățenilor care nu aveau de unde să-și procure alimentele necesare”². A ales dintre negustori, pe singurul capabil să salveze situația, ca organizare și pricepere și anume pe Alexandru Diaconeasa, plecat de jos de la funcția de băiat de prăvălie și ajuns mare negustor și proprietarul unei mori. Acesta a primit misiunea cu condiția să-i fie asigurate vagoanele necesare, care prin intervenție la Marele Stat Major au fost acordate preferențial.

Alimentele fiind raționalizate, fiecare locuitor de la oraș primea pe cartelă câte 0,300 grame pâine pe zi, iar sătenii unde consumul grâului era interzis din cauza lipsurilor, primeau în schimb 0,500 grame mălai pe zi. Au fost fixate la Pitești, Curtea de Argeș, Costești, Jiblea și Căineni, punctele de descărcare a vagoanelor ce soseau, comunele rurale îngrijindu-se ulterior pentru transportul cerealelor de la rampa de descărcare în comuna de destinație, unde se împărțeau pe cap de locuitor. Concomitent s-a dispus ca toate primăriile să colecteze de la cetățeni banii conveniți pentru cotele pe care urmau să le primească. Sumele centralizate se depuneau cu forme legale la Oficiul economic județean și care, în măsura primiri lor se vărsau la Sfatul negustoresc din Pitești de la care se primise împrumutul. În zece zile cantitatea de cereale repartizată

¹ Direcția Județeană Argeș a Arhivelor Naționale, fond Colecția de Documente, mapa LXXXX, document nr. 5, f. 2.

² *Ibidem*, f. 3.

judetului a fost colectată, achiziționată și transportată la rampele de descărcare, operația fiind foarte grea, dar totul s-a desfășurat în cea mai perfectă ordine și disciplină. Cu toate că au fost zile și nopți de ninsori, cu ajutorul săniilor pregătite din vreme situația a fost salvată, iar spectrul foametei alungat.

Pe lângă această activitate, prefectura a aprobat cetățenilor, individual, sute și mii de autorizații de a-și procura singuri de la producătorii din județele cu producții excedentare, câte 500 kg. cereale, procurându-se astfel cantități mari peste cotele legale. La Pitești, grâul repartizat se descărca direct la moara de lângă gara orașului, de unde locuitorii îl ridicau potrivit cu cotele de atribuire puse la dispoziția lor de raționalizare. Au fost zile foarte grele când cotele de grâu nu ajungeau și atunci se luau măsuri ad-hoc să se fabrice pâine cu mălai sau fasole, astfel încât valoarea lor să nu depășească prețul maximal.

Din cauza zăpezii abundente care acoperise orașul cu un strat gros de circa un metru, neputându-se circula nici individual, s-a apelat la armată, primul care a trimis un regiment de 1.000 de oameni pentru dezăpezirea străzilor fiind colonelul Vartic, comandantul Regimentului I vânători. Apoi, mobilizarea a fost generală și atât civili cât și militarii au reușit, după o muncă, de două zile, în schimburi, ziua și noaptea să facă posibilă circulația rutieră. Aceeași operație s-a realizat și la sate, dar în condiții mai grele.

Până la recolta anului 1942, și în continuare, aprovizionarea populației forma unul din punctele principale ale administrației de război, iar pe măsura căpătării unei experiențe și a nevoilor s-a născut ideea unui plan de cultură care, atunci a însemnat o adevărată revoluție. Exista printre alte instituții din județul Argeș, Camera Agricolă, reprezentând Ministerul Agriculturii. Instituția era condusă de un inginer agronom care cu ajutorul unui personal de specialitate coordona dezvoltarea producțiilor cerealiere, animalieră, pomicolă, viticolă, etc. S-a cerut acestei instituții realizarea unui plan de cultură cu toate datele necesare care au fost centralizate într-o hartă directoare care prezenta limita geografică unde ajungea cultura porumbului, felul semințelor care urmau să fie utilizate, altitudinea respectivă, iar în zonele de munte, pădurile existente, plantațiile de pomi fructiferi, terenurile destinate culturilor de porumb. După consultări cu specialiștii, s-a hotărât de către prefectură, înlocuirea în unele dintre aceste zone a culturii porumbului cu cultura cartofului. Această schimbare putea fi impusă prin planul de mobilizare agricolă, dar practica era foarte dificilă din cauza lipsurilor inerente războiului. Ca urmare, prefectul Constantin C. Popescu s-a adresat Ministerului Agriculturii solicitând ajutorul și sprijinul în aplicarea planului de însămânțare cu cartofi de sămânță, pluguri, furaje, etc.

Ministrul agriculturii, Aurelian Pană, el însuși „mare agricultor” a înțeles dorința prefectului și l-a sprijinit cu credite nerambursabile, în natură, precum și cu tot ce era necesar pentru executarea planului.

S-a întocmit planul de mobilizare agricolă, și prin ordonanță s-a trimis spre executare comunelor rurale. Imediat după apariția ordonanței delegații de cetățeni din comunele interesate au solicitat prefectului revenirea la cultivarea porumbului și renunțarea la cultura de cartofi sub motivul că nu au cele trebuincioase, respectiv pluguri, furaje, cărbuni, cartofi de sămânță și bani pentru a plăti lucrările. Prefectura însă, a demonstrat că tot ceea ce era necesar erau stocate anticipat în depozite și s-a trecut la realizarea planului de cultură, unii realizându-l în proporție integrală, alții cu

mici devieri de 5-10% din suprafețele rezervate să fie cultivate cu porumb. S-a cerut de asemenea, Camerei Agricole să furnizeze specialiști pentru a-i învăța pe locuitorii comunelor, prin demonstrații practice, populația fiind înapoiată, cultivarea cartofului și de a le demonstra că acesta nu este bun numai pentru porci, ci poate fi folosit și în alimentație, din care se putea face pâine, precum și alte „99 de feluri de preparare a cartofilor pentru hrana oamenilor și copiilor”³.

Fiecare demonstrație era urmată de aplicații practice care au înlăturat unele prejudecăți și au deschis un drum nou pentru fiecare gospodărie în parte. Până la aplicarea acestui plan, conform statisticilor, se cultivau doar 340 ha cu cartofi, iar după aplicare s-a ajuns la un total la 6400 ha, cultura cartofului intrând în practica obișnuinței.

S-au întocmit planuri de cultură și pentru căpșuni din zona Albeștilor și până la Merișani. La Albești se încetățeniseră culturile de căpșuni care se comercializau și aduceau un venit de până la 300.000 la ha. Aceste culturi s-au făcut de cetățeni din inițiativă proprie ca urmare a practicii făcute de unii localnici care se specializaseră la unele culturi de căpșuni care se realizau în împrejurimile Bucureștiului. O comisie economică germană care a venit în Argeș să studieze această situație, a cercetat în amănunțime planul de cultură și de valorificare a căpșunilor direct la producători. După terminarea cercetărilor, specialiștii au declarat entuziasmați „Este extraordinar, pentru că ei fac totul după carte”⁴.

S-au extins culturile de pomi selecționați regenerându-se livezile necorespunzătoare prin plantarea a 30.000 de pruni și meri. S-au făcut culturi intense de duzi, plantându-se peste 20.000 de puiți în scopul extinderii culturilor sericicole.

În luna martie 1944, prefectul județului Argeș a reușit să fie aduse în județ 2.000 de vagoane de cereale și 400 vagoane de zahăr care au fost dispersate în centre cât mai mici pentru a putea fi distribuite cetățenilor la timp și a nu cădea în mâini străine.

Dacă foametea era inamicul numărul unu și trebuia prevăzută și stăvilită, frigul amenința tot așa de puternic paralizarea vieții normale a cetățenilor. La instalarea sa în 1941, prefectul a găsit funcționarii prefecturii lucrând cu paltoanele pe ei, birourile fiind lipsite de căldură, doar în sobele cabinetului său existând „vagi pâlپايري”. Cu zăpada din iarna anului 1941, care după datele de atunci nu se mai așezase așa de bogat decât în urmă cu 120 de ani, era foarte greu să se facă aprovizionarea cu lemne.

Există pe lângă nenumăratele comisii în care prefectul era președinte de drept (32 la număr), un detașament forestier care trebuia organizat. Au fost convocați exploatorii de păduri și pe comandantul Regimentului 6 artilerie reușind să se formeze niște detașamente hipo cu atelaje formate din sănii și care, au avut ca prim obiectiv aprovizionarea instituțiilor publice, a spitalelor și a școlilor din orașe cu lemne care să le permită funcționarea normală. Prefectura fiind de asemenea în suferință de lemne a împrumutat la început lemne de la Liceul de băieți pentru ca să poată lucra normal funcționarii din birouri. Pe măsură ce satele puneau, de asemenea, sănii care transportau lemnele din păduri de la locul de exploatare la rampele de încărcare ale C.F.R.-ului, s-a reușit aducerea unor cantități masive. În afară de aprovizionarea

³ *Ibidem*, f. 8.

⁴ *Ibidem*.

orașelor Pitești și Curtea de Argeș era obligația de ajutorare a orașului București cu 15.000 vagoane lemne de foc. Pentru această situație organele administrative comunale au primit dispoziții să ajute în exploatarea pădurilor alături de Direcția C.A.P.S., să găsească sănii și căruțe pentru transportul lemnului din nordul județului la Curtea de Argeș, iar de aici în capitală cu vagoanele C.F.R. sau cu camioanele.

S-a muncit astfel, toată iarna anului 1942 și până în primăvară, la transporturi masive care nu îndeșteulau populația ce folosea și aparate de încălzit sau sobe cu gaz lampant, gazul metan nefiind încă introdus în consumul public.

După trecerea primei ierni, detașamentul forestier a funcționat mai organizat astfel că în anii următori totul a fost pus la punct din vreme, inclusiv un depozit mare de lemne la prefectură, constituit din donații făcute de exploatarele de păduri pentru săracii orașului Pitești.

După restabilirea circulației, în urma înlăturării nămeților ce paralizaseră aproape viața economică, țăranii din județele Argeș și Mușcel aduceau pe piață, zilnic, cantități de lemne ce se achiziționau fără întârziere. În cotele convenite instituțiilor s-a calculat o cantitate în plus pentru spitale și școli, lucrurile intrând în normal, în anii 1943-1944 nemaisimțindu-se că era vreme de război. O activitate și muncă deosebită, ca niște adevărați soldați pe front, au desfășurat-o funcționarii prefecturii în frunte cu subprefectul Cârstocea. Cuvântul front nu era exagerat deoarece viața din spatele frontului era mai greu de susținut decât linia acestuia, pentru că asigura viața normală a familiilor și copiilor celor duși să-și facă datoria. S-a muncit în acea perioadă mult și cu folos.

INFORMATION REGARDING THE PROVISIONING FOR THE POPULATION OF THE ARGEȘ COUNTY BETWEEN 1941 AND 1944

Abstract

A big economical crisis dominated the country between 1941 and 1944. It led to a famine that influenced peoples' lives. Despite this difficult circumstances, the abilities of the people who managed the matter helped most of the families to lead an almost normal life.